

עלון דברי חיים לפרשיות ויקהל - פקודי

"ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון"
וברש"י: הקדים להם הזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן.
מדוע א"כ בפרשת כי תשא הקדימה התורה את ציווי המשכן לפני הזהרת השבת?

אלא, שלפני חטא העגל היו גם פעולות החולין מלאות קדושה, כך שששת ימי המעשה היו כעין הכנה לשבת. אבל עכשיו לאחר חטא העגל נעשו פעולות החולין פשוטות וחומריות, כך שרק בכח השבת אפשר לתקן אותן. לפיכך נאמרה כאן פרשה של שבת לפני מלאכת המשכן, שעל ידי השבת יכולות מלאכות החולין להתרומם למדריגה של מלאכת המשכן...

חידושי הרי"ם

"לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת"
מה טעם נאסרה מלאכה זו של הבערת אש בפסוק מיוחד?

בלוחות הראשונות נאמר טעמה של שבת, מפני שהבריאה היתה בששת ימים, כמו שכתוב "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש", ואם כן הרי מקום היה לומר, שבשבת אסורות רק המלאכות שבריאאתן היתה בששת הימים הללו, אבל הבערת אש שנתרחשה רק במוצאי שבת [כאשר הקיש אדם הראשון אבן באבן – ולפיכך מברכים בורא מאורי האש במוצאי שבת] – לא נאסרה בשבת, היה צורך איפוא לאסור מלאכה זו בלאו מיוחד.

ואכן במשנה תורה לא נאמר פסוק מיוחד על הבערת אש, לפי שבלוחות השניות כבר נאמר טעם נוסף לשבת, משום יציאת מצרים, כמו שנאמר "וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויוציאך ה' אלוך משם ביד חזקה ובזרוע נטויה", ואם כן ממילא לא היתה עוד שום סברה להבדיל בין הבערת אש ובין מלאכות אחרות.

רבי יהונתן אייבשיץ

"והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אותה והותר"

מפרשי התורה נתקשו לבאר פירושן של מילים אלה "דים והותר", אשר לכאורה אינם עולים בקנה אחד, כי הוראת מלת "דים" הוא צמצום החומר להמטרה בכמות מדויקת ולעומתו "והותר" מורה על יתרת העודף – וקשה איפוא להבין "דים-והותר" בנושא אחד?

אמנם הדברים יובנו בדרך זו: נעלה מכל ספק כי כל איש ואיש מישראל ללא יוצא מהכלל השתתף בכספו ומאודו לצורך בנין המשכן וכליו, איש איש כמתנת ידו כברכת ה' אלוך, אבל אין גם כל ספק כי במחנה ישראל נמצאו אנשים לא מעטים אשר נכספה נפשם להרים ידם בתרומות גדולות ונכבדות ממה שנתנו בפועל, אך פשוט לא השיגה ידם למלאות אחרי כיסופי נפשם, ובעל כרחם נאלצו להסתפק במועט, כמו כן בודאי היו גם אנשים שכבר גמרו בלבם לתרום למשכן, וטרם הוציאו בשפתם ויצא הצו להפסיק קבלת התרומות ומחשבת ליבם נשארה במצב היולי, כי לא היתה להם אפשרות להוציאה לפועל, והרי אגן קיימא לן להלכה "גמר בלבו, אע"פ שלא הוציא בשפתיו, הרי זה הקדש".

וכי תעלה על דעתך שכל אותן המחשבות הקדושות והטהורות, הכיסופים והגעגועים של בני ישראל לחצרות ה', אשר רק מקוצר יד לא יצאו לפועל, ילכו ח"ו לאיבוד? בטח צירפו בשמים גם מחשבות קדושות אלו למעשה, כמבואר בחז"ל "חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה".

ועל פי זה נבין פירוש הפסוק שלפינו "והמלאכה היתה דים". "המלאכה" – הנדבות והתרומות שבני ישראל נתנו בפועל ממש היתה "דים" בדיוק גמור לצרכי המשכן וכליו, אולם "והותר" עוד נותר מרחפים באויר העולם הרבה מחשבות קדושות, געגועים וכיסופים של בני ישראל קדושים הרוצים ואין להם, וללא כל ספק לא הלכו מחשבות קדושות אלו לאיבוד ח"ו.

הנה בגמרא בזבחים כ"ו עולה ש"אזיר עזרה כעזרה", ויש להבין במה נתקדש אזיר העזרה, הרי הוא דבר שאין בו ממש? בשלמא המשכן וכל אשר בו, נתקדשו בקדושת דמים שהקדישו בני ישראל ואחר כך נמשח בשמן המשחה להתקדש בקדושת הגוף, אבל האזיר הזה דלית ביה ממש, במה נתקדש עד כדי שיהא אזיר העזרה כעזרה?

על זה נשיב ונאמר: המחשבות הקדושות, הגעגועים והכיסופים של ישראל קדושים, הן הן שקידשו את האזיר! המחשבות הללו שנשארו מרחשות באזיר ולא קיבלו צורה ממשית, הן הן שקידשו את אזיר העזרה להיות קודש לכל דבר שבקדושה.

ובזה ינעמו כמין חומר דברי שלמה המלך בשיר השירים **"עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים"**, כי שלמה המלך מונה כאן בדרך כלל את כלי המקדש שנתקדשו בקדושת הגוף: עמודיו, רפידתו, מרכבו, וכדומה, הן כל אלה נתקדשו בשמן המשחה קדושה גמורה כראוי להם, אולם **"תוכו"**, תוך המשכן, האזיר, במה נתקדש? **"רצוף אהבה מבנות ירושלים"**, אזיר העזרה היה רצוף אהבה אין סופית מבנות ירושלים, הכיסופים ופרכוסים הנפש של בנות ירושלים לחצרות ה', הן הן שקידשו את אזיר העזרה להיות קודש. צא ולמד כמה גדולה חיבת ישראל לפני המקום, מה גדלו מעשיהם ומה עמקו מחשבותיהם.

אמרי דעת

"ויעש בצלאל את הארון עצי שטים"

בכל הפסוקים עד הנה שנאמר בהם "ויעש" – למי מתכוון הכתוב? אין לומר שהכוונה היא לבצלאל, שהרי כאן נאמר "ויעש בצלאל" ומכאן אתה למד איפוא שבכל הפסוקים הקודמים שנאמר בהם "ויעש" אין זה בצלאל. כמו כן אי אפשר לומר כי הכוונה ל"חכמי לב", שאם כן היה לו לומר "ויעשו" לשון רבים.

עוד צריך ביאור, היות ואצל הארון כתוב "ויעש בצלאל", אף שודאי השתתפו עמו גם אליאב ואחיסמך ושאר חכמי לב, מכל מקום "לפי שנתן נפשו על המלאכה יותר משאר חכמים נקראת על שמו", כלשון רש"י, אם כן למה נקראו הארון והכלים על שמו יותר משאר המלאכות?

אלא יש לומר, שלאמיתו של דבר, כל מעשה עבודת המשכן נקרא על שמו של משה, וכמו שנאמר בכל פרשת תרומה "ועשית" "ועשית", המדבר על משה רבינו, משום שהעושים עשו על פי ציוויו, ושלוחו של אדם כמותו. ואולם, בארון ובכלים שינה בצלאל מכפי שאמר לו משה, שמשה אמר לו לעשות תחילה הארון והכלים, והוא עשה המשכן תחילה, וכיון ששינה בצלאל לא נקרא על שמו של משה, אלא על שם בצלאל.

אמנם השינוי לא היה בארון ובכלים, אולם עצם העובדא שהקדים לעשות את המשכן אין זה נקרא שינוי, שהרי האומר לשלוחו לעשות מעשה כלשהו לאחר זמן, והקדים השליח ועשהו קודם הזמן, ודאי אין זה נחשב לשינוי, שהרי אדרבא, כוונת המשלח היתה להרחיב לו את משך הזמן, אבל ודאי שאם רוצה להקדים – יקדים. לפיכך בעשיית המשכן, האוהל והקרשים נאמר "ויעש", והכוונה היא על משה רבינו, ואף שבפועל עשה זאת בצלאל, מכל מקום כיון שהיה שלוחו נקרא על שמו של משה.

חשק שלמה

"אלה פקודי המשכן משכן העדות"

לפיכך משה רבינו מסר דין וחשבון רק על הכסף ולא על הזהב, משום שהכסף בא ממחצית השקל שנתנו כל ישראל כמס-חובה, והבין משה שבין כל ישראל ימצאו אי-אלה אשר ידרשו חשבונות ויטילו חשדות, אבל הזהב, הרי ניתן בתור נדבה רק על ידי נדיבי הלב, וביניהם לא היה מקום לחשוש לחשדנים ולדורשי חשבונות... נשאלת איפוא השאלה, מדוע מסר משה דין וחשבון על הנחושת, שגם הוא ניתן בתור נדבה? משיב על כך העולם: משום שדווקא הממעטים לתת – נחושת – דורשים חשבונות יותר מן המרבים-לתת... הנותנים צרי העין מבקשים תמיד טענות וחשדות, כדי למצוא אמתלא שלא לתת יותר...

ע"פ אהבת יהונתן

שבת שלום!

יוצא לאור לרגל הולדת הבת **שרה אמונה בת גילה** למשפחת **בן עזרי**
שיזכו לגדלה לתורה ולחופה ולמעשים טובים! מזל טוב!
לכל ענייני העלון נא לפנות למייל ל:

kosssover@gmail.com